

Liebmann Béla fotói elé

A következő oldalakon látható fotók a magyarországi fényképezés egyik nagy öregjének, az 1899-ben Temesvárott született Liebmann Bélának az alkotásai. Keletkezésük időpontja 1940. második fele, helyszínei pedig az abonyi és a kiszombori ún. „zsidó táborok”.

Nem mindennapi körülmények között születtek ezek a képek. Liebmann Bélának – akárcsak a többi zsidó férfinak – be kellett vonulnia munkaszolgálatra. Rendelkezett azonban egy kitüntetéssel (német vaskereszt) és a hozzá való okmánnyal, amely szerint 1918-ban a Píave menti harcokban megmentette százhusz német katonát. Ennek köszönhetően hamarosan kiemelték a többi abonyi munkaszolgálatos közül, s más „munkakörbe” helyezték. Így lett lehetséges a szabad mozgásra és a fényképezésre...

Ezek a képek nem a pusztulást, nem a keretlegények kegyetlenkedéseit és nem is az aknamezőkre hajtott munkaszolgálatosok rettegéseit ábrázolják, csupán a kezdeteket. Magyarország még nem áll hadban egyetlen országgal sem (legfeljebb állampolgárai egy részével), s még a délvidéki bevonulás is messze van. A megsárgult képekről ránk tekintő emberek nem sejtik, hogy két-három év múlva nagy többségük embertelen körülmények között fog elpusztulni valahol a nagy orosz pusztákon. Akik pedig hazavergődtek, újra öltre keltek a halállal, valahol máshol. Nem gondoltak arra sem, hogy munkaszolgálatos mivoltuk egyszer még védettséget jelent számukra a deportálással szemben.

Ha nem tudnánk, hol és mikor készültek a képek,

azt is gondolhatnánk, hogy csak egyszerű tartalékosokat látunk, akik, mondjuk, katonai védműveket javítanak valahol az országban. Igaz, ehhez talán túl sok közöttük az öreg és a fiatal.

A reggeli kihallgatásokra, étkezésekre felsorakozó emberek jól öltözöttek, nem agyongyötörtek. De azért ezek a képek is árulkodnak: az étkezésre felsorakozó férfiak kezében nem csajka, csak csajkabetű látható. Egy csajkányi étel már ekkor sem járt nekik, csak egy csajkabetűnyi...

Mondhatnánk azt is, hogy jó dolguk volt, hiszen van olyan kép is, ahol „strandolnak”. Az igazság azonban prózaibb. Az a kis tó ugyanis nem strand, hanem lóúsztató, ahová még a cigány hegedűs is csak ruhában volt hajlandó bemenni, mert a vize fertőzött.

És hogy kiket ábrázolnak a képek? Vannak közöttük híres és kevésbé híres, egyszerű emberek egyaránt. Itt egy újságíró, amott egy dúsgazdag kereskedő, mellette egy kishivatalnok, megint másutt egy kormányfőtanácsos mosolyog ránk. Még mosolyognak, hiszen ekkor még mind hazakerültek. Sőt csoportkép is készült róluk 1940. december 4-én Kiszomboron, a tábor feloszlásakor. A „szabadság” azonban csak rövid ideig tartott, és később már mind kevesebben és kevesebben tértek haza szeretteikhez. A végén pedig már nem volt hová hazatérni.

Liebmann Béla kitüntetésének és saját ügyességének köszönhetően túlélte a poklot, s matuzsálemi kort megérve ma is itt él közöttünk.

KISS JÓZSEF

ABONY, 1940 NYARÁN

